

OMGEVINGSANALYSE 2020

1 Inleiding

Van elke gemeente in Vlaanderen beschikt de Vlaamse overheid over een gemeentemonitor, een verzameling van allerhande cijfers en statistieken over de gemeente. Naast gemeentelijke statistieken bevat de gemeentemonitor indicatoren uit een grootschalig onderzoek van Statistiek Vlaanderen en Agentschap Binnenlands Bestuur bij de inwoners van de Vlaamse steden en gemeenten. Het eerste onderzoek werd uitgevoerd in 2017. In september 2020 is een nieuwe bevraging gestart, Gemeentemonitor 2020.

De bevraging wordt via een steekproef uitgevoerd bij de inwoners van 17 jaar en ouder in 287 Vlaamse steden en gemeenten. De inwoners van de 13 Vlaamse centrumsteden worden gelijktijdig bevroegd in het kader van de Stadsmonitor.

De meeste actuele gegevens kan men raadplegen op de [website van Statistiek Vlaanderen](#). Deze cijfers werden geraadpleegd bij de opmaak van de meerjarenplanning 2020-2025. Naar aanleiding van de verwachte resultaten van de gemeente- en stadsmonitor wordt er een geactualiseerde omgevingsanalyse voorzien.

De acties en actieplannen die het bestuur wil uitvoeren en de beleidsdoelstellingen die men vooropstelt, beogen in te spelen op de lokale uitdagingen. De coronacrisis heeft dit jaar geleid tot een aangepast beeld. Hoewel er momenteel geen zekerheid is over wat de toekomst precies zal brengen, is het aangewezen de invloed van de coronacrisis in beeld te brengen. In deze omgevingsanalyse zoomen we dan ook in om de impact van de coronacrisis op onze gemeente en onze organisatie.

1. Coronavirus in cijfers en grafieken

Op 4 februari 2020 wordt de eerste besmetting in België bevestigd. Eén van de negen Belgen die vanuit Wuhan naar ons land werd gerepatrieerd, is besmet met het coronavirus. Sindsdien volgen de actualiteiten over de verspreiding van het coronavirus zich razendsnel op.

De ontwikkelingen en maatregelen hebben de laatste maanden een enorme impact gehad op onze samenleving, onze gemeente en onze organisatie. We hebben ons als lokaal bestuur wendbaar opgesteld om te kunnen inspelen op de veranderende context.

Wereldwijd zijn er 43.533.400 gekend besmettingen geregistreerd en 1.159.800 overlijdens naar aanleiding van covid-19 ([John Hopkins](#))

In België werd sinds het begin van de epidemie bij 333.718 mensen een besmetting met sars-CoV-2 vastgesteld (tot 27 oktober 2020). Dat is slechts een fractie van het werkelijke aantal besmettingen, omdat er beperkt getest werd.

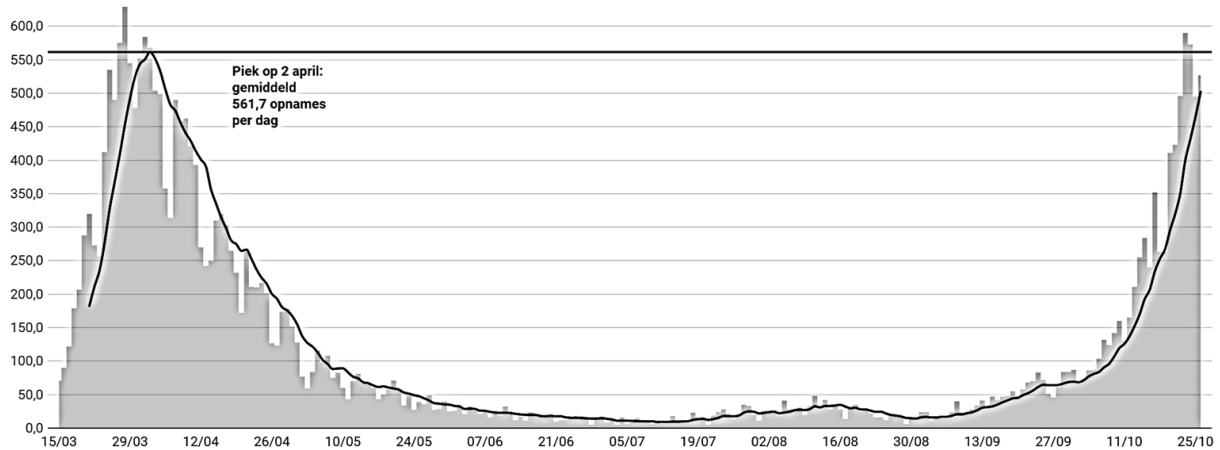
Op 27 oktober 2020 worden volgende kerncijfers voor België genoteerd:

Besmettingen	Ziekenhuisopnames	Overlijdens
333.718	27.048	10.810
Gemiddeld 13.052 meldingen per dag in de voorbije week	Gemiddeld 502.1 opnames per dag in de voorbije week	Gemiddeld 48.3 meldingen per dag in de voorbije week

Bron: [Sciensano](#), 27 oktober 2020

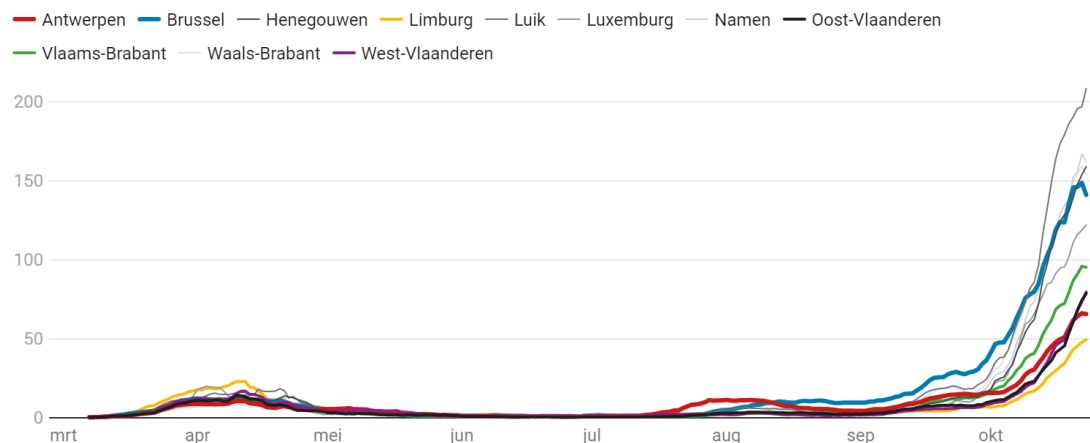
Zetten we de cijfers van de nieuwe besmettingen en ziekenhuisopnames vanaf het begin van de zomer op een grafiek, dan is de 'tweede golf' van coronabesmettingen die we momenteel doormaken, duidelijk te zien.

COVID-19 Ziekenhuisopnames in België

Bron: Sciensano

Dagelijkse nieuwe besmettingen per 100 000 inwoners

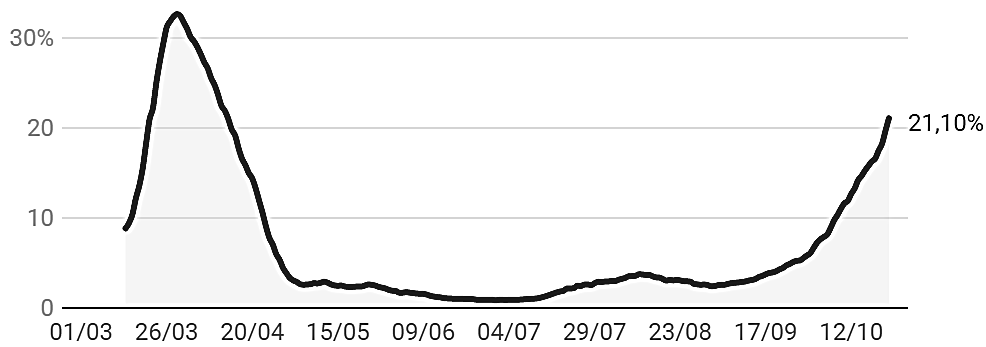

7-daags gemiddelde van het relatief aantal nieuwe dagelijkse besmettingen per 100.000 inwoners

Grafiek: dS Infografiek • Bron: Sciensano • Gecreëerd met [Datawrapper](#)

Het aantal coronatesten per dag is doorheen de loop van de pandemie toegenomen tot gemiddeld 66 923 coronatesten per dag (17 oktober 2020). De teststrategie in de aanpak van de verspreiding van het coronavirus is gewijzigd over de volledige periode. Om een meer correct beeld te krijgen van de evolutie van het virus, is het opportuun om naar de positiviteitsratio (verhouding aantal positieve testes t.o.v. het geheel aantal tests) te kijken. Voor geheel België ziet de evolutie er dan uit als volgt:

Positiviteitsratio: percentage positieve testen tegenover het totaal

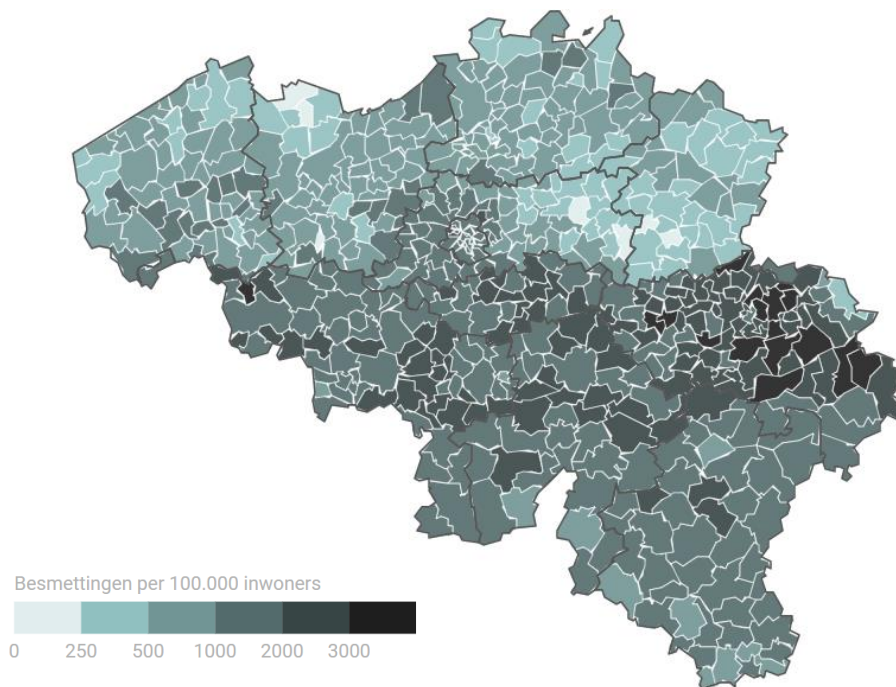

Bron: Sciensano

Bij de monitoring van het virus gaat er veel aandacht naar het lokale niveau. De wetenschappers van Sciensano kijken daarbij naar een aantal waarschuwingdrempels, waaronder het aantal bevestigde besmettingen per 100 000 inwoners van een gemeente.

Coronabesmettingen per gemeente

Aantal geregistreerde besmettingen per 100 000 inwoners in de laatste veertien dagen.

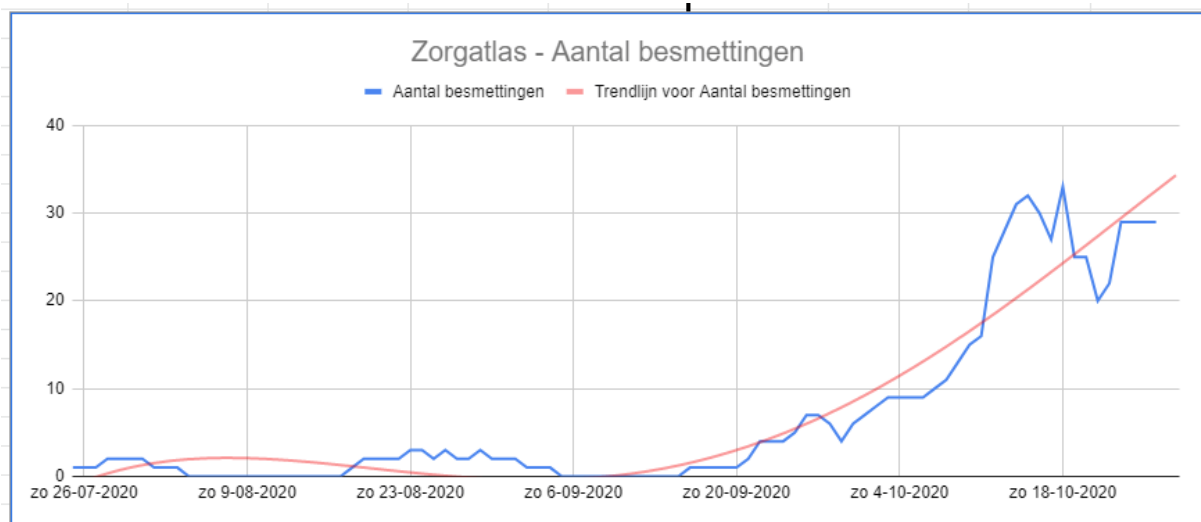

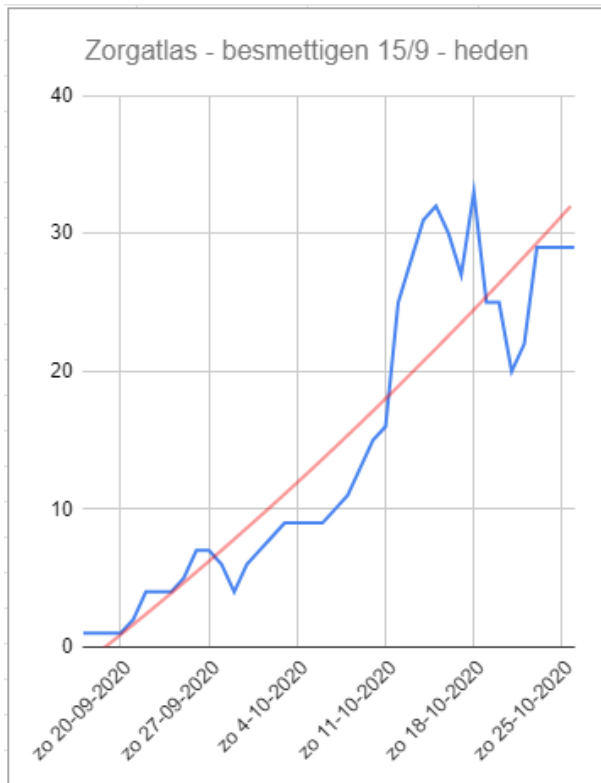
Cijfers Bertem (Sciensano): aantal besmettingen over 14 dagen

Publicatie Datum	Gegevens Datum	Sciensano (cijfers over 14 dagen)			
		Aantal besmettingen	Risicofactor	aantal dagen sinds 0	aantal dagen met stijging
28-9-2020	zo 27-09-2020	7	49,0	-	-
29-9-2020	ma 28-09-2020	8	79,0	-	-
30-9-2020	di 29-09-2020	8	79,0	-	-
1-10-2020	wo 30-09-2020	8	79,0	-	-
2-10-2020	do 1-10-2020	9	89,0	-	-
3-10-2020	vr 2-10-2020	11	108,0	-	-
4-10-2020	za 3-10-2020	11	108,0	-	-
5-10-2020	zo 4-10-2020	16	158,0	-	-
6-10-2020	ma 5-10-2020	16	158,0	-	-
7-10-2020	di 6-10-2020	16	158,0	-	-
8-10-2020	wo 7-10-2020	16	158,0	-	-
9-10-2020	do 8-10-2020	14	138,0	-	-
10-10-2020	vr 9-10-2020	19	187,0	-	-
11-10-2020	za 10-10-2020	18	177,0	-	-
12-10-2020	zo 11-10-2020	18	177,0	-	-
13-10-2020	ma 12-10-2020	25	247,0	-	-
14-10-2020	di 13-10-2020	34	335,0	-	-
15-10-2020	wo 14-10-2020	38	375,0	-	-
16-10-2020	do 15-10-2020	38	375,0	-	-
17-10-2020	vr 16-10-2020	42	414,0	-	-
18-10-2020	za 17-10-2020	45	444,0	-	-
19-10-2020	zo 18-10-2020	44	434,0	-	-
20-10-2020	ma 19-10-2020	50	493,0	-	-
21-10-2020	di 20-10-2020	50	493,0	-	-
22-10-2020	wo 21-10-2020	52	513,0	-	-
23-10-2020	do 22-10-2020	55	542,0	-	-
24-10-2020	vr 23-10-2020	52	513,0	-	-
25-10-2020	za 24-10-2020	58	572,0	-	-
26-10-2020	zo 25-10-2020	62	611,0	-	-
27-10-2020	ma 26-10-2020	62	611,0	-	-

Op 27 oktober 2020 lag het aantal nieuwe besmettingen in de voorbije 14 dagen in Bertem op 611 per 100 000 inwoners. In deze periode viel een sterke toename van de epidemie te noteren. Op 19 oktober 2020 werden nieuwe maatregelen van kracht, die reeds op 23 oktober verstrengd werden.

Evolutie aantal besmettingen per dag van 26 juli tot 27 oktober 2020:

De tweede golf treft Bertem harder dan de eerste golf. Na een aantal maanden met relatief weinig besmettingen, is de curve sinds september opnieuw in sterk stijgende lijn. Sinds oktober gaat de curve steil omhoog. Belangrijke kanttekening hierbij is dat in de loop van de maanden de teststrategie werd aangepast wat een impact heeft op de grafiek. Het is dus niet opportuun om de cijfers van beide pieken zonder meer met elkaar te vergelijken. (Bron: www.sciensano.be)

Ondanks de sterke stijging, heeft Bertem zowel qua incidentie (aantal besmettingen per 100 000 inwoners) als qua aantal effectieve besmettingen het laagste (beste) cijfer ten opzichte van de buurgemeenten.

Gemeente	Incidentie	Dagen sinds 0	Dagen met stijging	Aantal gevallen	Aantal gevallen 65+	% 65+	Positiviteitsratio
Zaventem	991,9	53	4	345	26	7,5%	35,1%
Overtijse	655,0	43	4	167	16	9,6%	41,5%
Wezembeek-Oppem	1.079,3	35	5	154	21	13,6%	36,5%
Kraainem	1.046,7	21	4	145	12	8,3%	37,2%
Kortenberg	635,8	15	4	129	18	14,0%	28,6%
Tervuren	466,8	22	2	106	9	8,5%	43,6%
Hoellaart	832,7	29	5	95	8	8,4%	26,5%
Herent	346,7	15	3	76	6	7,9%	14,6%
Oud-Heverlee	559,2	7	3	62	4	6,5%	26,5%
Lubbeek	350,4	15	5	51	11	21,6%	13,1%
Bierbeek	442,8	15	4	45	10	22,2%	10,3%
Huldenberg	402,3	19	3	40	3	7,5%	32,1%
Bertem	286,0	20	4	29	2	6,9%	0,0%

2 Crisiscel

De crisiscel komt wekelijks samen (in principe in digitale vergadering). Ze telt als vaste leden de burgemeester, de noodplanningcoördinator, de algemeen directeur, de communicatieambtenaar en een afgevaardigde van de lokale politie. Derden nemen ad-hoc deel in functie van het onderwerp.

Er zijn wekelijkse samenkomsten met als onderwerpen:

- Monitoring van de cijfers
- Permanente registratie van private en publieke bijeenkomsten en evenementen, al dan niet aangevraagd
- Overleg over en voorbereiding van besluiten burgemeester en college over maatregelen (verordeningen, verhuur zalen, enz.)
- Afspraken over sensibilisering en communicatie
- Overleg met Eerstelijnszone

3 Overzicht van de maatregelen

3.1 Gezondheid en hygiëne

3.1.1 Intern

Vanaf 27 februari 2020 en tot op vandaag heeft de facilitaire dienst sterk ingezet op preventiemaatregelen in de gemeentescholen en openbare gebouwen (plexischermen, bestickering, affiches, handzeep, gels, intensieve en frequente schoonmaak...). In de circulatieruimtes en toiletten van het gemeentehuis is het verplicht om een mondmasker te dragen. Contactloos betalen wordt sterk aangemoedigd.

Voor de technische diensten gelden gelijkaardige preventiemaatregelen. Zij mogen bovendien maar met 1 persoon plaatsnemen per voertuig; medewerkers die naar eenzelfde werkplaats moeten, verplaatsen zich apart met een dienstvoertuig, persoonlijk voertuig, te voet of met de fiets. De kosten worden vergoed.

De medewerkers van de thuisdiensten van het OCMW komen in contact met zeer kwetsbare cliënten en kregen vanaf de uitbraak van de epidemie in het voorjaar 2020 de nodige beschermingsmiddelen zoals handschoenen, mondmaskers, handgel, schorten...

3.1.2 Extern

De gemeente verleende haar medewerking aan de organisatie van de verdeling van beschermingsmiddelen voor de eerstelijnszorg en van de 'federale' mondmaskers voor de burgers via de apothekers. Tevens nam het lokaal bestuur het initiatief om zelf wegwerp chirurgische mondmaskers aan te kopen voor de professionals van de eerstelijnszorg en werden gratis 'gemeentelijke' herbruikbare mondmaskers verdeeld bij de inwoners.

Onder de noemer 'Bertem Helpt' werd aan kwetsbare inwoners aangeboden om boodschappen te brengen of om naar de apotheker te gaan...

In uitvoering van federale, Vlaamse, provinciale of gemeentelijke besluiten werden de nodige adviezen verstrekt, berichten verspreid en maatregelen genomen, zoals de mondmaskerplicht op speelterreinen, handhaving van het samenscholingsverbod, de sluiting van sport-, jeugd- en

cultuurinfrastructuur en van kantines, de sluiting van speelpleinen en van de parkings van speelbos 't Vossenhol...

Vooraf tijdens de eerste golf van de epidemie leverde de gemeente logistieke ondersteuning voor handelszaken, zoals plexiglazen schermen, nadarhekken enz.

3.2 Dienstverlening

Uitgangspunt was dat gemeente en OCMW behoren tot de essentiële sectoren en moeten blijven werken. Wanneer nodig, werd de dienstverlening van de administratieve diensten georganiseerd op afspraak en werd de vrije inloop in het gemeentehuis en sociaal huis tijdelijk stopgezet. Tegelijk werden alternatieven opgezet om bezoek aan het gemeentehuis te vermijden:

- Stimuleren van selfservice dienstverlening (Mijn Dossier, omgevingsloket enz.)
- Meedelen van alternatieve verkooppunten (bv. vuilniszakken bij handelaars)
- Uitstellen van niet-dringende en niet-essentiële dienstverlening
- Dienstverlening via telefoon, e-mail en videoconferencing

De bibliotheek schakelde snel over naar een 'afhaalbib'. De uitleenpost van Leefdaal werd tijdelijk gesloten.

3.3 Maatregelen voor het personeel

Niet enkel wat betreft de externe dienstverlening en activiteiten heeft de gemeente zich aangepast aan de nieuwe realiteit, ook intern werden de nodige aanpassingen gedaan om werkzaamheden te kunnen verderzetten. Zo werd er onder andere ingezet op:

- Digitaal vergaderen
- Het werken op afspraak
- Het invoeren van thuiswerk
- Flexibele werkuren (7 tot 20 uur), zowel voor wie thuiswerkt als wie fysiek aanwezig is.

Ieder die regelmatig thuis werkte, kreeg een maandelijkse bureauvergoeding van 25 euro toegekend voor gebruik van de eigen woning als bureau.

Bijkomend werd vanaf augustus 2020 een maandelijkse vergoeding van 20 euro gegeven aan medewerkers die gebruikmaken van een eigen pc of laptop. Medewerkers die met een laptop van het lokaal bestuur werken, ontvingen deze vergoeding dus niet.

Aan de medewerkers van de thuisdiensten van het OCMW wordt vanaf 16 maart 2020 een gevarentoelage toegekend voor de verzorgende en poetstaken aan huis en dit voor de duur van de COVID-19 pandemie. De gevarentoelage wordt toegekend vanaf 2 november 2020 voor de poetstaken in het corona testcenter te Bertem.

We merken op dat de maatregelen in de strijd tegen het coronavirus heel wat activiteiten heeft laten stilvallen. Ook voor de gemeente Bertem was dat het geval. Desondanks is het aantal medewerkers dat een bepaalde periode tijdelijk werkloos was, bijzonder beperkt gebleven.

Bij de technische diensten is iedereen steeds aan het werk gebleven en werd geen werkloosheid wegens overmacht ingesteld. De organisatie van het werk werd anders georganiseerd, bv. door aangepaste taken en door de taken alleen of in teams van max. 2 personen te laten uitvoeren met

inachtnaam van de sociale afstanden. Tijdens de eerste golf lag de focus vooral op de essentiële opdrachten (begrafenissen, netheid, groenonderhoud, herstel wegen...).

Omwillen van de coronacrisis werd er een nieuwe, aparte vorm van ouderschapsverlof in het leven geroepen om ouders te helpen bij de combinatie van werk en opvang van de kinderen. Binnen onze organisatie maakten een vijftal medewerkers hiervan gebruik.

3.4 Maatregelen onderwijs

Bertem telt twee gemeentelijke basisscholen en één vrije basisschool. De 3 scholen konden rekenen op de ondersteuning van het gemeentebestuur op diverse vlakken.

De gemeente stond in voor de organisatie van de opvang tijdens de lockdown van de scholen, uitgevoerd door onderwijzend personeel en toezichters van de gemeente, zowel tijdens schoolweken als tijdens schoolvakanties. Deze opvang werd enkel aangeboden aan kinderen van werkenden uit cruciale sectoren en voor leerlingen in een kwetsbare thuissituatie. Voor deze opvang werd een beroep gedaan op subsidies van de Vlaamse overheid.

Twee van de drie scholen kenden periodes van besmettingen bij personeel, leerlingen en ouders, waardoor bepaalde klassen of zelfs de hele tijdelijk werden gesloten. De gemeente verleende zijn medewerking bij de besluitvorming, organisatie van de opvang en communicatie.

3.5 Maatregelen verenigingen

De verenigingen hebben hun normale werking al dan niet tijdelijk moeten stopzetten of sterk moeten afbouwen. Naast het gemis aan (fysieke) sociale contacten heeft dit ook grote budgettaire gevolgen, omdat vaste kosten bleven doorlopen en regelmatige inkomsten wegvielen.

Op 7 september 2020 heeft het college beslist om alle erkende verenigingen hetzelfde subsidiebedrag toe te kennen voor het werkingsjaar 2019-2020 zoals ze die voor het werkingsjaar 2018-2019 ontvangen hebben. De loutere toepassing van de subsidiereglementen op basis van een beperkt aantal activiteiten tijdens een half werkingsjaar zou immers een vertekening van de subsidies tot gevolg hebben gehad. Op deze manier heeft het gemeentebestuur de Bertemse verenigingen ondersteund met een totaal subsidiebedrag van 38 967,68 euro.

Daarnaast heeft de gemeenteraad op 24 november 2020 een reglement goedgekeurd voor de verdeling van de Vlaamse coronasubsidies voor jeugd, cultuur en sport. In Bertem kan 68 989,80 euro verdeeld worden. Corona-gerelateerde uitgaven zijn prioritair aangezien dit extra uitgaven zijn voor de verenigingen, bovenop het geleden inkomensverlies. Deze uitgaven, zoals de aankoop van ontsmettingsmiddelen, extra kampplaats voor de bubbels, huur toiletten, wasbakken, plexischermen... worden 100% vergoed. Het restant van de subsidies wordt pondsgewijs verdeeld, afhankelijk van het geleden inkomensverlies.

4 Informatie en communicatie

Vanaf 12 maart 2020 nam de gemeente diverse initiatieven om de bevolking en bepaalde doelgroepen systematisch te informeren. Er kwam een themapagina Corona op de gemeentelijke website, er werden tientallen thematische e-nieuwsbrieven gewijd aan de Corona-maatregelen, de Twitter account @CrisisBertem en BE Alert werden ingezet, sensibiliserende brieven werden verstuurd naar diverse doelgroepen... Doelgroepen zoals de verenigingen en de handelaars kregen informatie op maat

over nieuwe maatregelen. Daarnaast werd ook gesensibiliseerd via Info Bertem, banners in e-mailhandtekeningen, affiches op openbare plaatsen en in het informatieblad enz.

5 Effecten op beleid

5.1 OCMW

Het aantal dossiers voor de sociale dienst nam toe van 25 op 1 januari 2019 naar 34 op 15 december 2020. De verwachting is dat het aantal aanvragen voor steun nog verder zal toenemen in de komende maanden als gevolg van de economische gevolgen van de coronacrisis.

Aantal begunstigen op	Leefloon	Financiën en onderstandskosten	TOTAAL
1/01/2019	19	6	25
1/01/2020	24	3	27
15/12/2020	26	8	34

5.2 Financiën

Op vlak van financiën is de verwachting dat de nasleep van de covid-19 pandemie nog vele jaren een enorme financiële en budgettaire impact zal teweegbrengen. Bovendien kan (en zal) de impact zich voor de lokale besturen over diverse domeinen uitstrekken: minder inkomsten uit de aanvullende personenbelasting, meer personen en gezinnen die in moeilijkheden geraken en een beroep moeten doen op het OCMW, een toenemende onzekerheid bij bankinstellingen die hierdoor hun marges op kredieten verhogen, budgettaire moeilijkheden bij hogere overheden waardoor o.a. de subsidiestromen naar lokale besturen en/of de timing van de uitbetaling ervan onder druk komen te staan...

Met het oog op de vrijwaring van een structurele financiële gezondheid moet bij de aanpassing van het meerjarenplan worden voortgebouwd op een aantal essentiële uitgangspunten die vorig jaar bij de opbouw van het initiële meerjarenplan 2020-2025 reeds in acht werden genomen:

- het streven naar een voldoende ruime autofinancieringsmarge in elk boekjaar en de stelselmatige opbouw ervan naarmate het meerjarenplan vordert (en bijgevolg naarmate de onzekerheid over de ramingen toeneemt),
- het vermijden van een al te grote schuldopbouw en het doorschuiven van de lasten naar de verre toekomst, door o.a. een evenwichtige spreiding van de timing van de investeringen, de resolute keuze om enerzijds de looptijd van leningen te beperken tot 20 jaar en anderzijds dankzij de lage rente te opteren voor vaste kapitaalsaflossingen die reeds starten in het jaar van opname waardoor nieuwe leningen sneller worden afgelost,
- het inbouwen van de nodige voorzichtigheid inzake de raming van de twee grote aanvullende belastingen (aanvullende personenbelasting en onroerende voorheffing).

Deze algemene buffers, met als voornaamste het streven naar een voldoende ruime autofinancieringsmarge, zouden gemeente en OCMW moeten in staat stellen om de nasleep van de

Coronacrisis op te vangen en tegelijk ook de gevolgen van andere mogelijke risico's in te perken of op te vangen.

5.3 ICT

Het bestuur heeft in maart bijzonder snel de omschakeling moeten maken naar thuiswerk. Dit is al bij al vlot en snel verlopen, doordat de IT-infrastructuur hierop voorzien was (remote inloggen en werken op de server). Wel moest er noodgedwongen en in allerijl een aankoop van laptops gebeuren. Ook de licenties voor de e-mailaccounts werden gewijzigd om vergaderen via Microsoft Teams mogelijk te maken, zowel voor het personeel als voor de politieke mandatarissen.

5.4 Personeel

Door de coronacrisis is duidelijk geworden dat thuiswerk niet alleen tijdelijk, maar ook op lange termijn mogelijk is en dat het een normaal onderdeel zal worden van de arbeidsorganisatie. Vergaderingen die voorheen enkel fysiek doorgingen, werden massaal vervangen door meetings op afstand via videoconferencing.

Het arbeidsreglement is dan ook aangepast om thuiswerk en flexibel werken structureel mogelijk te maken.